

Sygn. akt VI U 1988/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2019 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołania: J. W.

od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

(...) z dnia 16 sierpnia 2018 r.

w sprawie: J. W.

przeciwko: Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń

I zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. do odstąpienia od żądania zwrotu przez ubezpieczonego J. W. kwoty 2188 zł 20 gr (dwa tysiące sto osiemdziesiąt osiem 20/100) tytułem nienależnie pobranej emerytury w związku z osiągniętym w 2016 r. przychodem;

II oddala odwołanie w pozostałej części.

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Decyzją Nr (...) z dnia 16 sierpnia 2018r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego – działając na podstawie art.104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego w związku z art.11 i art. 48 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin – po rozpoznaniu wniosku J. W., postanowił odmówić odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu rozliczenia emerytury w związku z osiągniętym w 2016r. przychodem w kwocie 4376 zł 41 gr .

W uzasadnieniu tej decyzji wojskowy organ rentowy wskazał m.in., iż zainteresowany pobiera od 1 marca 2018r. emeryturę wojskową w kwocie brutto 2438 zł 06 gr (netto 2014 zł 63 gr), a z jego oświadczenia wynika, iż nie pracuje i nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej.

Orzeczeniem Terenowej Wojskowej Komisji Lekarskiej z dnia 21 marca 2018r. nr (...) został on zaliczony do III grupy inwalidów w związku ze służbą wojskową – trwale – zdolny do pracy. Małżonka zainteresowanego B. W. (urodz. (...)) ma przyznaną emeryturę z ZUS , która na dzień 1 marca 2017r.wynosiła brutto 818 zł 48 gr oraz zaliczona została przez Miejski Zespół (...)we W. do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności do dnia 1 czerwca 2021r.

Z oświadczenia J. W. wynika, że żona nie pracuje. Z nadesłanych dokumentów nie wynika aby zabiegi lecznicze, które stosowała miały charakter odpłatny. Brak dokumentów na potwierdzenie kwot do uiszczenia przez żonę zainteresowanego z tytułu odbytych zabiegów rehabilitacyjnych.

Zgodnie z art. 48 ust.4 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin organ emerytalny może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń z tego tytułu ustaloną na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeśli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Dyrektor WBE, dokonując oceny materiału sprawy w kontekście przywołanych wyżej przepisów, a także biorąc pod uwagę sytuację materialną, rodzinną i zdrowotną, stwierdził, że brak jest podstaw do odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu dokonanego rozliczenia w związku z osiągniętym w 2016r. przychodem, albowiem po stronie zainteresowanego nie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności w rozumieniu art.48 ust. 4 powołanej wyżej ustawy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony J. W., podnosząc wobec tej decyzji zarzut naruszenia prawa materialnego t.j. art.40 i art. 48 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, poprzez uznanie, iż jest on zobowiązany do zwrotu kwot potrąconych w ramach rozliczenia w wysokości 4376 zł 41 gr za 2016r., w sytuacji gdy pobierana przez niego emerytura winna stanowić 75 % podstawy jej wymiaru.

W uzasadnieniu odwołania skarżący podnosił, iż przepisów art.104 ust. 1a – 6, ust.8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie stosuje się wobec osób, których emerytura stanowi 75 % podstawy jej wymiaru bez uwzględnienia podwyższenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą oraz wobec osób pobierających rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze. Ubezpieczony twierdził w związku z tym, iż w jego przypadku zachodzi taka okoliczność ponieważ jest on inwalidą III grupy w związku z nabytym inwalidztwem w związku ze służbą wojskową, a z wojska został zwolniony na podstawie niezdolności do służby wojskowej kat. E – rozkaz personalny Dowódcy (...) dnia 14 lipca 1998r. Dodatkowo ubezpieczony nadmieniał, że decyzją Szefa WSZ W. z dnia 29 kwietnia 1996r. w wyniku wypadku w związku ze służbą wojskową zostało mu przyznane odszkodowanie za uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkiem. Orzeczone przez RWKL T. schorzenie miało wpływ podczas orzekania o niezdolności do służby wojskowej i uznanie go przez RWKL B. za inwalidę III grupy w związku ze służbą wojskową. Zdaniem odwołującego się w/w orzeczenie o inwalidztwie zwalniało go – na podstawie rozmowy z pracownikami WBE – z obowiązku zawiadamiania WBE B. o podjęciu zatrudnienia. Ponadto choroby o podłożu psychicznym i nerwowym jakich ubezpieczony nabawił się podczas służby wojskowej (stan wojenny) sprawiają mu problem w podejmowaniu prawidłowych decyzji, utrudniają życie codzienne. Dlatego też po kilkukrotnym pobycie w szpitalach psychiatrycznych i Klinice Szpitala (...) w B., po 10 latach została mu przyznana **bezterminowa** III grupa inwalidzka orzeczeniem RUWL B. w związku ze schorzeniami nabytymi i doznanymi podczas służby wojskowej .

Odwołujący podkreślił też, że nigdy nie było jego intencją zatajenie jakichkolwiek informacji przed organem emerytalno – rentowym, a wedle jego wiedzy obowiązek informowania o osiągniętych w danym roku zarobkach dotyczy wyłącznie emerytów wojskowych, a on był przekonany, iż posiada status inwalidy, który doznał uszczerbku na zdrowiu w związku z pełnioną w przeszłości zawodową służbą wojskową. Poza tym obowiązek informowania Dyrektora WBE o osiągniętych przez emeryta – rencistę dochodach spoczywa również na pracodawcach i urzędach skarbowych.

Ubezpieczony twierdził również, że na dzień dzisiejszy nie jest w stanie zwrócić w/w kwoty z powodu stanu zdrowia, braku środków finansowych, a przede wszystkim w związku z niemożliwością podjęcia pracy ze względu na stan zdrowia. Zwracał on jednocześnie uwagę, iż Wojskowe Biuro Emerytalne potrąca aktualnie z jego świadczenia 1000

zł, co przy jego dochodzie 2000 zł i żony 700 zł powoduje, że na miesięczne utrzymanie – po uiszczeniu opłat mieszkaniowych w wysokości 1000 zł – pozostaje im 700 zł, z której to kwoty nie są w stanie wyżyć.

Wskazując na powyższe podstawy zaskarżenia ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji na jego korzyść, a na rozprawie ubezpieczony sprecyzował to żądanie i wniósł o odstąpienie od zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wskazanego w powyższej decyzji.

Dyrektor WBE w B. wniósł w odpowiedzi na odwołanie o jego oddalenie. Odnosząc się do argumentacji ubezpieczonego przedstawionej w odwołaniu organ rentowy w pierwszej kolejności stwierdził, iż do dnia 31 sierpnia 2016r. ubezpieczony nie legitymował się emeryturą wojskową w wysokości 75 % podstawy jej wymiaru, lecz dopiero od dnia 1 września 2016r. na podstawie decyzji z dnia 7 października 2016r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrywał bowiem odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z dnia 8 sierpnia 2016r. o rocznym rozliczeniu emerytury w związku z osiągnięciem w latach 2013, 2014 i 2015 przychodem i prawomocnym wyrokiem z dnia 13 lutego 2017r. (sygn.akt VI U 2608/16) w pkt I zmienił ją w ten sposób, iż ubezpieczony nie ma obowiązku zwrotu odsetek ustawowych w kwotach : 604,95 zł; 774,21 zł i 167,67 zł a w pkt II oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

Ponadto ubezpieczony – zdaniem wojskowego organu rentowego – w żaden sposób nie wykazał faktu, aby na swoje utrzymanie i żony dysponował zaledwie kwotą 700 zł. Ubezpieczony nie odniósł się także do ustaleń organu rentowego w zakresie osiągniętego przychodu. Dlatego zaskarżone rozstrzygnięcie odpowiada prawu.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje :

Decyzją z dnia 7 sierpnia 2017r. o rocznym rozliczeniu emerytury w związku z osiągnięciem w 2016 r. przychodem Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. - na podstawie art.40 i art. 48 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin – stwierdził, iż dokona potrącenia z tytułu wykonanego rozliczenia emerytury J. W. w wysokości 4376 zł 41 gr. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał, iż J. W. uzyskał w 2016r. przychód z tytułu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub pozarolniczej działalności w wysokości 38430 zł 81 gr , wysokość przychodu możliwego do osiągnięcia , nie powodująca zmniejszenie świadczenia wynosiła 34054 zł 40 gr, a zatem kwota wynikająca z rozliczenia do potrącenia wynosi 4376 zł 41 gr.

Ubezpieczony zaskarżył powyższą decyzję odwołaniem do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, jednak na rozprawie cofnął to odwołanie, co skutkowało wydaniem przez ten Sąd postanowienia z dnia 5 czerwca 2018r. (sygn. akt VI U 1593/17) umarzającego postępowanie i uprawomocnieniem się zaskarżonej decyzji .

(dowody : decyzja z 7 VIII 2017r. – k. 4 tom II akt emerytalnych powoda ; akta sprawy Sądu Okręgowego w Bydgoszczy o sygn. akt VI U 1593/17)

Wobec uprawomocnienia się z dniem 13 czerwca 2018r. postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania w powyższej sprawie, przesądzona została kwestia, iż należność wskazana w treści zaskarżonej decyzji z dnia 7 sierpnia 2017r. w kwocie 4376 zł 41 gr jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art.40 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2017r. , poz.2225 ze zm.) w związku z art.104 ust. 1a – 6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018r. poz. 1270).

W tym kontekście zwrócić należy uwagę, iż spór w niniejszej sprawie dotyczył wyłącznie decyzji Dyrektora WBE w B. Nr (...)z dnia 16 sierpnia 2018r. , którą organ ten postanowił odmówić odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych przez ubezpieczonego świadczeń z tytułu rozliczenia emerytury w związku z osiągnięciem w 2016r. przychodem w kwocie 4376 zł 41 gr. Granice przedmiotowe sporu wyznacza bowiem treść tej decyzji.

Mając to na względzie Sąd Okręgowy zauważa, iż podniesiony w odwołaniu ubezpieczonego w pierwszej kolejności zarzut dotyczący niezastosowania wobec niego przepisów powyższej ustawy, przewidujących zmniejszenie świadczenia emerytalnego w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (art. 40 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej) nie mógł być w niniejszym procesie uwzględniony, gdyż zarzut ten zmierzał do podważenia kwestii przesądzonej już prawomocnie decyzją z dnia 7 sierpnia 2017r. – nienależności pobranej przez powoda w 2016r. emerytury w części dotyczącej kwoty 4376 zł 41 gr, wynikającej z rocznego rozliczenia świadczenia za ten rok w związku z osiągniętym dochodem.

Zaskarżona w niniejszym procesie decyzja Dyrektora WBE w B. Nr 391 z dnia 16 sierpnia 2018r. podlegała natomiast kontroli sądowej na podstawie art. 48 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którym organ emerytalny może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń z tego tytułu ustaloną na podstawie ustawy w emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Szczególne okoliczności wskazane w tym przepisie (a także np. w art.84 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych czy art.138 ust.8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) w doktrynie i orzecznictwie traktowane są jako wystąpienie po stronie ubezpieczonego takiego stanu, w którym zwrot nienależnie pobranych świadczeń uniemożliwi bądź znacznie utrudni mu bieżące funkcjonowanie i zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. Mogą to być okoliczności związane ze stanem zdrowia, brakiem pracy, tragicznym zdarzeniem losowym oraz sytuacją rodzinną (por. R.Sadlik : Zwrot nienależnych świadczeń pobranych z ubezpieczeń społecznych – Służba Pracownicza 2009r. Nr 11 ; wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2016r. III AUa 1703/15 - LEX nr 2005586 ; z dnia 8 stycznia 2008r. III AUA 1828/06 – POSAG 2008 Nr 1 poz. 6 ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 października 2012r. III AUa 217/12 – LEX nr 1236500 ; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012r. III UK 47/11 – OSNP 2013r. Nr 1 – 2, poz. 13) .

W ocenie Sądu rozstrzygającego niniejszą sprawę odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Wniosek ten uzasadniała bowiem trudna sytuacja życiowa ubezpieczonego. W tej kwestii Sąd Okręgowy ustalił, iż ubezpieczony (urodz. (...)) utrzymuje się z emerytury wojskowej w wysokości „netto” – 2014 zł 63 gr (brutto 2438 zł 06 gr), z której egzekwowane są w kwotach po ok.1000 zł miesięcznie , nienależnie pobrane przez niego świadczenia z lat 2013, 2014 i 2015 w łącznej kwocie 15 459 zł 94 gr. Zatem aktualnie na comiesięczne utrzymanie pozostaje mu kwota 1000 zł netto. Jego małżonka B. W. utrzymuje się z własnej, lecz bardzo niskiej emerytury w wysokości 700 zł „netto” miesięcznie , przy czym od dłuższego czasu choruje i od 1 listopada 2004r. zaliczona jest do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Od 2003r leczy się ona z powodu schorzenia nowotworowego. Małżonkowie W. są współwłaścicielami mieszkania o powierzchni ok. 60 m² , za które opłacają czynsz w wysokości 652 zł 27 gr (rachunek za lipiec 2018r.). Łączny koszt opłat medialnych wynosi dalsze 300 zł (energia elektryczna 166 zł 72 gr razem za dwa miesiące, gaz, telewizja kablowa 122 zł na miesiąc). Małżonkowie W. posiadają niewielkie oszczędności w kwocie 3500 zł (spadek po zmarłej teściowej) – innego majątku nie posiadają.

(dowody : przesłuchanie ubezpieczonego : e- protokół rozprawy k.24 a.s. i skrócony protokół rozprawy – k. 23 ; opłata czynszowa, opłata energii elektrycznej i tv kablowej – k.111 , 113 akt emerytalnych, orzeczenie Miejskiego Zespołu ds Orzekania o Niepełnosprawności we W. – k.112 akt emerytalnych powoda : wniosek ubezpieczonego o przyznanie świadczenia socjalnego – k. 77d akt emerytalnych ; wniosek o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia – k.102 akt emerytalnych)

Ubezpieczony leczy się psychiatrycznie i internistycznie, zażywa leki psychotropowe i na nadciśnienie.

Przy rozstrzyganiu o wniosku ubezpieczonego z dnia 17 czerwca 2017r. wojskowy organ emerytalny nie uwzględnił istotnej dla rozstrzygnięcia sporu okoliczności – ciężącego na ubezpieczonym obowiązku spłaty nienależnie pobranych świadczeń z lat 2013, 2014 i 2015 i potrącania z jego emerytury wojskowej co miesiąc kwoty 1000 zł z tego tytułu.

Okoliczności tej organ w toku postępowania nie kwestionował, a ma ona decydujące znaczenie dla oceny sytuacji życiowej i materialnej ubezpieczonego i jego małżonki.

Zważyć też należało, iż żona ubezpieczonego posiada wprawdzie prawo do własnej emerytury, ale jej wysokość jest bardzo niska (ok.700 zł „na rękę”) i nie wystarcza nawet na pokrycie miesięcznych opłat czynszu i mediów, nie wspominając o wykupieniu lekarstw czy kosztach dojazdów na zabiegi rehabilitacyjne. Obecny dochód powoda i jego małżonki, którym mogą oni dysponować w skali miesięcznej, przy uwzględnieniu potrąceń dokonywanych z emerytury powoda i wysokości comiesięcznych kosztów utrzymania mieszkania (czynsz i opłaty medialne) – osiąga poziom niższy od minimum egzystencji (1700 zł dochód – ok.1000 zł opłat stałych).

Sąd Okręgowy dostrzegł przy ocenie sytuacji życiowej i materialnej powoda i jego małżonki powyższe okoliczności, a także to iż obecnie nie uzyskują oni dodatkowych dochodów z innych źródeł. Obecnie pozyskiwanie takich dochodów przez powoda jest utrudnione także ze względu na wiek.

Zasady doświadczenia życiowego wskazują, iż na rynku pracy osobom w wieku 60 lat znacznie trudniej znaleźć zatrudnienie. Ponadto powodowi podjęcie zatrudnienia utrudnia stan zdrowia, a okoliczności tej organ rentowy w toku procesu nie zaprzeczał. Istotne ograniczenia w zdolności do podjęcia pracy występują także po stronie żony ubezpieczonego, legitymującej się umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i leczącej od wielu lat chorobę nowotworową.

Powyższe okoliczności uzasadniają w ocenie Sądu Okręgowego odstąpienie wobec powoda od zwrotu połowy nienależnie pobranego świadczenia (emerytury) w wysokości określonej w zaskarżonej decyzji. W związku z tym Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I wyroku na podstawie art.477¹⁴ paragraf 2 K.p.c. w związku z art.48 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej.

W pozostałej części odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie albowiem powód jako osoba z zachowaną zdolnością do pracy (mimo wyżej wskazanych ograniczeń wynikających z wieku i chorób na które cierpi) powinien podjąć starania o zdobycie zatrudnienia w celu spłaty ciężącego na nim długu z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z lat poprzednich.

Przy rozstrzygnięciu tym Sąd miał także na względzie, iż posiadane oszczędności powód powinien przeznaczyć w znacznej części (o ile nie w całości) na spłatę tego zadłużenia. Z powyższych motywów na podstawie art.477¹⁴ paragraf 1 K.p.c. w związku z art. 48 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej orzeczono jak w punkcie II sentencji wyroku.

Przy wydaniu powyższych rozstrzygnięć (pkt I i pkt II sentencji) Sąd starał się wyważyć istotne interesy obu stron procesu, poprzez uwzględnienie z jednej strony trudnej sytuacji życiowej i materialnej powoda

(opisaną wyżej), a z drugiej strony interes publiczny, wyrażający się w obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, które wydatkowane zostały z budżetu państwa.